

קניינים בחיי הרוח

(ויקרא כה,יד)

או קנה מנד עמיתך

פרשתנו עוסקת בדיני קנייה ומכירה¹: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך".

בדיני הקניין יש כלל – "אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם"². למשל, מי שמוכר לחברו את הפירות שעתיד עץ להניב (בטרם החלו לצמוח בפועל) – יכול להתחרט גם לאחר שהפירות כבר צמחו, מכיוון שבעת המכירה עדיין לא באו לעולם.

אולם אם אדם מוכר לחברו "אילן לפירותיו" – את גוף האילן עצמו למען הפירות שהוא עתיד להניב – הרי אז, אף-על-פי שהפירות עדיין לא באו לעולם, הקניין בתוקפו, שכן האילן קיים בשעה שהוקנה.

אוצר החכמה

יהודי בקניין

כשם שיש קניינים בעולם הגשמי, יש מושג הקניין גם בחייו הרוחניים של האדם. אנחנו 'קנויים' לקב"ה מאז יציאת מצרים³, כמו שנאמר⁴: "עם זו קנית". תפקידו של יהודי הוא 'להקנות' את עצמו לקב"ה, על-ידי קיום התורה והמצוות, שכן⁵ "אני נבראתי לשמש את קוני".

אוצר החכמה

(1) ויקרא כה,יד.

(2) רמב"ם הלכות מכירה תחילת פרק כב (ושם נסמן בנושאי כלים).

(3) ספר המצוות להצמח צדק מצוות לדון במשא ומתן. וראה אבות פרק ו משנה י: ישראל קניין אחד.

(4) שמות טז,טז.

(5) משנה ובריייתא סוף קידושין.

ב'קניין' הזה יש שני מצבים: 'קניין הגוף' ו'קניין הפירות'. האדם עצמו הוא ה'גוף', ומעשיו הטובים הם בבחינת 'פירות'. יהודי נדרש להקנות את ה'פירות' – קרי: מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו – לקב"ה.

נסיבות ושינויים

וכאן אנו עומדים לפני הבעיה של 'דבר שלא בא לעולם':

יהודי מתעורר בתשובה ומחליט 'להקנות' את 'פירותיו' לקב"ה. הוא מקבל עליו להתנהג על-פי רצון ה'. אך לכאורה, החלטה זו היא על דבר שעדיין לא בא לעולם. הזמן והנסיבות המשתנות עלולים לגרום שינוי בהחלטה זו.

לצדיקים אין בעיה זו, משום שאצלם ה'קניין' הוא ברמה של 'אילן לפירותיו'. לא רק ה'פירות' שלהם (ההתנהגות המעשית) קנויים לקב"ה, אלא גם עצם מהותם. גופו ונפשו של צדיק משועבדים לגמרי לקב"ה, עד שאין הוא מתאוה כלל לדבר שאינו תואם את רצון ה'.

לכן אצלם אין חשש שה'קניין' יפקע, מאחר שזהו 'אילן לפירותיו'. אולם אצל אנשים רגילים, שגופם ונפשם עדיין אינם משועבדים לקב"ה, זה לכאורה מצב של "דבר שלא בא לעולם".

קודש לה'

יש בכל-זאת עצה גם לאנשים רגילים, שאינם בדרגת צדיקים ולא הגיעו לרמה של שעבוד הגוף והנפש לקב"ה. זאת, על-פי ההלכה, כי הכלל ש"אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם", אמור רק על קניין בין אדם לחברו, אולם מי שהקדיש לה' את הפירות שיניב האילן – חייב לקיים את דברו, אף אם בשעת ההקדשה עדיין לא באו לעולם.

וכך, כאשר מדובר על התחייבות של יהודי לעסוק בתורה ומצוות, שהן בבחינת 'הקדש', הרי אף שעדיין המעשים הללו לא באו לעולם, ההתחייבות חלה על היהודי ונותנת לו כוח לעמוד בה.

כי חיי התורה והמצוות של יהודי אינם כקניין בין בני-אדם, אלא יש כאן עניין

של 'הקדש' שבו חלה הקדושה גם על הדברים שעדיין לא באו בפועל לעולם.
 וכך זוכים לקיום הייעוד⁶: "ביום ההוא יוסיף ה'... לקנות את שאר עמו",
 בגאולה האמיתית והשלמה.

(לקוטי שיחות כרך כו, עמ' 176)

(6) ישעיה יא.יא.